

Ангел Каралийчев
Размирни години

Като орляк черни гарвани, тръгнаха за леш, нахълтаха в селото даалиите и тюмбелеците. Яхнали на черни гривести коне, те развяваха алените байрачета, вързани на дългите им остри копия. Ятаганите им бяха криви, ковани от чисто сребро. Водачът им вървеше най-напред. В очите му гореше стръв, а дето стъпеше конят му – кладенче копаеше. Не беше вик на хора тяхното викане, ами беше рев на зверове. След водача на ордата препускаха на кобилки две човечета, дребосъчета, с барабани, с островърхи калпаци, със звънчета и дълги плетени коси. Те бяха барабанчиците. Старите бабички пуснаха слух, че в барабаните им имало две голи българчета, взети от люлките изтръгнали от майчината гръд. Когато първият даалиец тумкал барабана, първото българче почвало да вика отвътре:

– Тумба лумба!
Тумба лумба!

А когато замахнел с тупалката другият тюмбелек, от втория барабан се обаждало жаловито второто българче:

– Оле, мале!
Оле, мале!

Щом ордата влезе в село, стари и млади писнаха. Хукнаха да бягат – кой накъдето му видят очите. Даалиите и тюмбелеците развяха алените байрачета по запустелите улици и почнаха грабеж. Разбиха заключените писани ракли, задигнаха премяната на девойките, огърлиците на невестите, врахелите на старите баби. Нахлуха в двора на Вехтата черква, минаха с конете през гробовете, изкъриха тежката врата и влязоха вътре. В олгара погубиха моя дядо, стария поп Петко. Аз побягнах през задната врата и се потулих зад един голям надгробен камък. Когато зверовете излязоха вън, аз се върнах в черквата и видях, че всичките сребърни кандила, кръста и даровете ги няма. Моят дядо лежи на плочите, а над него се гърчи разпятието на Христа с избодени очи. Голям страх беше... Надвечер даалиите и тюмбелеците с натоварени коне излязоха вън от селото. Напреде им потичваше една стара жена с вързани

ръце. Майката на Хайдут Велка. Хайдут Велко беше закрилник на селото. Той ходеше с дружината си по горите, вардеше жътварите по нивите, мливарите по водениците и закъснелите пътници. Народните душмани не смееха да замръкнат в нашето село.

Водачът на ордата повика кмета дядо Вълча и му поръча да стори вест на Хайдут Велка: прави що прави – до сутринта да се предаде. Ако не се предаде – още утре, преди изгрев слънце, – ще намажат неговата майка с катран и ще я запалят жива да изгори. Дядо Вълчо проводи две момчета да намерят Велка. Хайдут Велко, щом научи грозната вест, разпусна малката си дружина и тръгна към поляната накрай село, където ношуваха даалиите. Когато го хванаха народните душмани, не го погубиха, ами изкопаха една дълбока яма, изградиха му тъмница от каменни плочи, спуснаха го вътре с вързани ръце и го затрупаха. Цяла могила дигнаха отгоре му. Водачът на ордата взе от огъня една главня, забодее я на върха на могилата и рече:

– Когато тази главня пусне зелен лист – тогава ще излезе Хайдут Велко от тъмницата!

Ягнаха даалиите и тюмбелците конете си и удариха нагоре през храните.

Екнаха барабаните им:

– Тумба лумба!

– Оле, мале!

Затекоха дните и годините. Аз ходих в манастира „Света Троица“ и там ме заполи владиката Неофит. Върнах се и започнах да служа в черквата, където служеше моят дядо. Девет години лежа Хайдут Велко в тъмницата и никой не го знаеше дали е жив. Девет години една бабичка с дълбоки като ями очи отиваше всяка вечер на страшния му гроб. Тя се навеждаше над главнята и почваше да нарежда:

– Стани, Велко, стани, сине, да помогнеш на братята си! И сълзите й капеха, капеха.

Те се втичаха по главнята надолу, сухата пръст ги поемаше. И през лятото 1876 стана голямо чудо: сухата главня, забодена над Велковата тъмница, пусна зелени клончета, напъпиха клончетата и се развиха листа. Една сутрин, когато отивах към село Кралев дол да кръщавам новородено дете, аз видях с очите си, че Велковата могила е разкопана.

Надникнах в тъмницата: вътре нямаше никой.

По едно време чухме, че Велко развял знамето на свободата и с една голяма дружина потеглил към Средногорието.

Горните редове написах върху последния бял лист на евангелието
Аз поп Петко, внук на погубения от даалиите отец Петко Стария.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране: sir_Ivanhoe, август, 2007 г.
Разпознаване и последна редакция: NomaD, август, 2008 г.

Издание:

Ангел Каралийчев. Приказен свят. Том втори, 1982
Издателство „Български писател“, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9093>]